

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. IV. Reliqua ad naturam violenti spectantia: Vbi utrùm intellectus &
voluntas in actibus positivis pati poßint violentiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO QUARTA.

Reliqua ad naturam violenti spectantia: ubi utrū intellectus & voluntas in actibus positivis pati possint violentiam.

I. *Possint dari motus medius inter naturalem & violentum.*

Nullus motus igni in sua sphaera est vel violentus vel naturalis.

Aqua nunc interdu' ascendit naturaliter.

II. *Nemo sibi inferre potest violentiam.*

III. *An pati quis violentiam possit a forma supernaturali.*

Calor supernaturalis esset disconveniens aqua, frigus igni.

P R I M U M quod quaerimus, est, darine possit motus medius, seu qui nec naturalis sit, nec violentus. Negat Vasquez hic, D. 25. Mihi tamen probabilius videtur contrarium: ita Suarez 1. 2. D. 2. sect. 1. n. 5. & alij. Ratio est: quidam enim motus sunt, qui neque a passio appetuntur, nec etiam illis resistit, sed negative se circa illos habet, qualis est motus circularis ignis in sua sphaera, quod etiam de sphaerarum caelestium circulationibus affirmant multi. Nec obstat quod in contrarium adfert Vasquez, nempe ignem illum, & caelum esse in proprio loco, sicque petere in eo quiescere, motus proinde erit illis violentus. Hoc inquam non obstat, quod enim petit ignis (idem suo modo est de caelo) solum est, ut sit in sua sphaera, sicque nullus motus est illi violentus, nisi qui eum a sua sphaera dimovet: cum ergo motus iste circularis hoc non praestet non erit ei violentus. Nec etiam hic motus erit igni naturalis, utpote qui motum illum non exigit, nec magis petit in sua sphaera moveri, quam quiescere, nec e contra. Quare Aristoteles lib. 2. de caelo, cap. 2. motum circularem ignis in sua sphaera, qui rapitur a sphaera lunae vocat praeternaturalem, quia scilicet nec illum petit, ignis, nec ei repugnat. Addunt aliqui motum elementi extra suam sphaeram esse ei interdum naturalem, ut contingit, inquit, dum attracto in tubo plumbeo aere, aqua ascendit; hic enim motus videtur aqua naturalis, utpote cui, ut pars est Universi, connaturale est hic & nunc ascendere ad vitandum vacuum. Probabilius tamen est ascensum illum esse aquae violentum, ut constat ex vi, quae ad eius elevationem est necessaria, quod indicio est, eam tunc gravitare.

Secundò inquiri solet, an possit quis sibi inferre violentiam. Dicendum videtur non posse, idque licet se percutiat, aut etiam occidat. Ratio est: omnis quippe actio hominis in seipsum est ab intrinseco, violentia autem esse debet a causa extrinseca.

Tertiò quaeri potest, utrū possit subjectum pati violentiam a forma supernaturali, sibi a Deo infusa. Negat Suarez hic, d. 2. sect. 3. n. 6. forma namque omnis supernaturalis, inquit, ornat & perficit subjectum, ac proinde non potest esse contra naturalem illius exigentiam. Existimo nihilominus, si dari possint formae supernaturales materiales, quales admittunt multi in corporibus beatorum, & consequenter si sint possibiles calor & frigus supernaturales, existimo inquam, a formis etiam supernaturalibus posse subjectum aliquod pati violentiam; esset enim calor supernaturalis disconveniens aqua, frigus igni, &c. & contra naturalem eorum exigentiam, sicut qualitas dolorifera, quam aliqui itaunt supernaturalem, est a demonibus disconveniens a qua proinde patitur violentiam, & eorum natura exigit non illam habere. Unde non est de conceptu omnis formae supernaturales, ut sit perfectio subjecti.

Quartum, quod hic inquirendum occurrit, est utrū voluntas pati possit violentiam. Quoad privationes dixi in fine sectionis praecedentis posse, ut si Deus voluntati, omnibus aliis ad actum aliquem liberum eliciendum necessariis instructa, denegaret concursum, sicque ab actu illo impedatur merè ab extrinseco. Quoad actus verò positivos, major est difficultas: existimo tamen, si Deus per se actum aliquem amoris vel odij sine omni voluntatis concursu (quod multi fieri posse affirmant) infunderet, & voluntas reniteretur, omnique modo actum illum ex se expellere conaretur, existimo inquam, actum illum a Deo illi infusum, fore ei violentum.

Hinc ulterius a fortiori infero, posse voluntatem pati violentiam ex infusione alicuius habitus, si nimirum voluntas appetu elicitio eius infusione vel conservationi renitatur, praesertim, si contrariis actibus eum expellere conetur, & nequeat, Deo, ut potest, eum adhuc conservante.

Addo, probabilius mihi videri, etiam in actibus a voluntate elicitis posse eam pati violentiam. Ponamus exempli gratia voluntatem, per vehementem objecti alicuius propositionem, ad illius amorem excitari, si Deus tunc suspendendo concursum ad amorem, eam per praedeterminationem Physicam ad illius odium necessitaret, odium hoc ei esset violentum, contra quod proinde nitetur & illud excutere, omnique modo se ab eo expellere conaretur. Quod etiam in actibus a voluntate imperatis, si Deus illos modo dicto impediatur, contingit.

Dices: aperte contra violenti definitionem videtur asserere, per operationes a voluntate elicitas, illam pati violentiam, violentum enim esse debet a principio extrinseco, passio non conferente vim, quorum neutrum hic contingit, haec siquidem operationes imprimis sunt a principio intrinseco, ipsa scilicet voluntate, nihil autem magis intrinsecum, quam idem sibi. Deinde passum, eadem scilicet voluntas confert vim, in has scilicet operationes physicè influendo, ergo ex duplici capite repugnat has operationes esse voluntati violentas.

Ut ab hoc ultimo incipiam, certum videtur, passio non conferente vim, non esse idem ac passio in operationes illas physicè non influente, omnes namque, tum Philosophi tum Theologi inquirunt, utrū causa Physica in suis actibus pati possit violentiam; quae tamen quaestio nulla esset, si per non conferre vim intelligeretur non influere, perinde enim esset ac quaerere, utrū causa Physica influendo in suos actus, possit in eas non influere. Deinde quantumvis Deus particulam aliquam terrae elevaret ad producendum instrumentaliter ubicationem suam extra suum centrum, adhuc ubiatio illa esset terra violenta, ergo non debet terra in eam conferre vim, & tamen Physicè in eam influit, ergo non conferre vim non est Physicè non influere. Itaque non conferre vim, ut sect. praecedente dixi n. 3. idem est ac aliquid contra inclinationem suam naturalem agere, seu ab extrinseco coactum, ut hic contingit, Deo terram ad ubicationem illam, voluntatem ad odium necessitante.

Quoad primum verò, quod scilicet violentum debeat esse ab extrinseco, dico non esse necessarium, ut sit adequatè ab extrinseco, sed sufficit quod principium extrinsecum rapiat & necessitet intrinsecum ad aliquid in se producendum naturali eius inclinationi contrarium, ut hic de ubicatione & odio contingit, de quibus n. praecedente.

IV. *Possint voluntas pati violentiam.*

In actibus a Deo solis sufficit voluntas pati violentiam.

V. *Per infusionem etiam habitus potest voluntas pati violentiam.*

VI. *Voluntas etiam in actibus a se elicitis pati potest violentiam.*

VII. *Quae passio a principio violenti intelligendum sit sibi, Passio non conferente vim.*

VIII. *Passio non conferente vim, non est idem, ac passio non influente.*

Ubiatio ab igne extra sphaeram instrumentaliter producta, esset igni violenta.

IX. *Quae passio violentum debeat esse ab extrinseco.*

Quod

X. Quod de voluntate dixi, dicendum similiter existimo de intellectu, posse scilicet illum in actibus à se elicitis pati violentiam, sicut contingeret si dum intellectus per vivacem objecti alicujus apprehensionem, vehementer ad assensum illi præbendum attraheretur. Deus concursus ad assensum illum suspenderet, & intellectum ad assensum contrarium elicendum cogeret. Hoc à fortiori sequeretur, si Deus, quod multi fieri posse opinantur, iudicium illud sine intellectus cooperatione infunderet. Cum ergo hic & nunc iudicet intellectus melius sibi esse, non habere eiusmodi iudicium, illius sive productio sive infusio est quasi contra appetitum eius innatum.

XI. Quæritur quinto, Utrum potentia externa, visus, auditus, &c. pati possint violentiam. Existimo posse in actu negatione, nec enim minus oculo debere videri visio, proposito debite objecto, quam iudicium intellectui in casu numero præcedente assignato: si ergo Deus concursus in ijs circumstantijs denegat, negatio visionis æquæ erit oculo violenta, ac negatio iudicii violenta intel-

lectui, cum par utrobique sit horum actuum exigentia. Quoad actus vero positivos probabilius videtur non posse eos esse sensibus externis violentos, quamvis esse possint violenti voluntati, si nimirum voluntate Petri invitata, oculos quis eiusdem Petri aperiat, & velit nolit efficiat ut objectum aliquod videat: idem est de alijs sensibus.

Quæritur sexto: Utrum violentia causet involuntarium. Respondetur affirmative; est enim contra exigentiam illius, qui aliquid vult, cui proinde is hoc sensu non confert vim, sed ei renititur. Quando autem voluntas iuxta dicta n. sexto cogitur ad actum aliquem contra suam inclinationem elicendum, hic actus erit ei simpliciter involuntarius: ad voluntarium namque simpliciter requiritur aliquid ita esse ab intrinseco, ut non sit etiam ab extrinseco per vim à fortiore agente illatam, & ad actum illum elicendum cogente. Quia tamen voluntas Physicæ ad actum illum concurret, dici potest actus voluntarius secundum quid, & in hoc differt ab actu aliquo vel effectu, qui planè est ab extrinseco, de quo Disp. sequente, sect. I. n. I.

XII. Violentia causat involuntarium.

Huiusmodi actus esse voluntarius secundum quid.

DISPUTATIO LXXXVIII.

De Involuntario.

OPPOSITA juxta se posita magis elucescunt: ut ergo ratio voluntarii, cujus conceptum paulò antè tradidimus, perfectaque illius cognitio ad hunc de actibus humanis tractatum maximè conducit, clarius dignoscatur, disputationem subjiciam de involuntario, præsertim cum circa illud multa sint, non digna tantum scitu, sed necessaria. Triplici verò ex capite oriri solet involuntarium, ex metu scilicet, concupiscentiâ, & ignorantia, de quibus proinde hic suo ordine agendum. De violento autem quo pacto effectum inde secutum reddat involuntarium, dixi in fine Disputationis præcedentis, & jam aliquid hac de re subjiciam.

Ex triplici oritur involuntarium.

SECTIO PRIMA.

Utrum metus causet involuntarium.

I. **V**IOLENTUM tollere rationem voluntarii communis est Doctorum sententia, unde qui merè coactus ab intrinseco facit aliquid, involuntariè facit, si nimirum sine suo consensu id præstet: sic si quis vi cogatur incensum offerre idolo, rapiendo scilicet ejus manum, eaque ad hoc opus utendo, hæc actio non foret ei voluntaria.

II. Ad rem ergo præsentem, ea quæ ex metu sunt sunt simpliciter voluntaria, cum ex voluntate absoluta & efficaci procedant: unde qui metu coactus negaret fidem, gravissimè peccaret. Hæc est communis omnium sententia, quam etiam tenet Aristoteles 3. Ethicorum cap. I. ubi de ijs quæ ex metu sunt loquens, ait ea quæ metu sunt magis esse voluntaria quam involuntaria. Idem habet S. Augustinus q. 24. in Num. Suarez hic d. 3. sect. I. Vasquez d. 27. cap. 3. & alij: Idem similiter docet R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

S. Thomas hic, q. 6. a. 6. & fuse probat.

Quando ergo Aristoteles loco citato asserit illa quæ quis metu submersiois facit, ut cum merces in mare projicit, spontanea quidem esse, simpliciter tamen invita, solum vult ista secundum se spectata & seclusis hisce circumstantijs esse simpliciter invita; nemo enim, inquit, rerum suarum sponte jacturam facit, id est non nisi metu gravioris mali coactus, qui tamen metus hic & nunc facit ut velit absolute, id quod aliàs absolute nollit, & jam etiam cum quadam repugnantia & nolite facit, licet forte solus amor antecedens illarum rerum sufficeret ad involuntarium. Unde ut ait S. Thomas citatus, quæ ex metu sunt, sunt voluntaria simpliciter & involuntaria secundum quid, sicque voluntaria mixta. Sermo autem hic est de ijs rebus, quæ per se acerbæ sunt, ac molestæ: quando enim metus alicujus rei facit, ut rem aliàs jucundam quis amplectatur, non reddit actionem illam involuntariam, ut cum quis metu mortis cibum capit, & id genus alia, sed potius reddit eam magis voluntariam.

III.

Explicatur dictis quoddam Aristotelis circa involuntarium ex metu.

Non est hic sermo de rebus jucundis, sed molestis.

IV.

Quod verò ea quæ ex metu sunt sint saltem secundum quid involuntaria, constat: in primis enim ista dum sunt causant facienti tristitiam: Deinde ea quæ est facilij.